

MØTE

i EØS-utvalget

torsdag den 18. september kl. 15.30

Møtet ble ledet av komiteens fungerende leder, *Inge Lønning*.

Til stede var:

Fra utenrikskomiteen: Inge Lønning, Åslaug Haga, Haakon Blankenborg, Julie Christiansen, Lars Rise, Christopher Stensaker.

Fra EFTA/EØS-delegasjonen: Vidar Bjørnstad, Hans Kristian Hogsnes, André Dahl, Heikki Holmås.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Jan Petersen.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Ekspedisjonssjef Sven Svedman, Utenriksdepartementet, avdelingsdirektør Oda Sletnes, Utenriksdepartementet og underdirektør Else Underdal, Utenriksdepartementet.

Videre var til stede fung. sekretær, Hanne-Marie Kaarstad.

D a g s o r d e n :

1. Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 27. september 2002. Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 11. september d.å., med oversikt over de relevante rettsaker.
2. Eventuelt.

S a k n r . 1

Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 27. september 2002.

Fung. leder: Der har vi mottatt skriv fra Utenriksdepartementet datert den 11. september med oversikt over de relevante rettsaktene. Jeg går ut fra at alle har lest til øyet ble stort og vått og har forstått dybden i alle de forskjellige enkeltsaker. Det stiller betydelige krav til ordbokressurser når man skal forstå fullt ut alle fremmedordene. Det er jo et eventyrlig antall dyresykdommer i denne verden som det er mulig å vedta noe om. Men det fremgår vel av de kommentarene som er gitt fra

departementets side, at man så langt fra norsk side ikke har sett noen praktiske eller prinsipielle problemer ved noen av disse enkeltbestemmelsene.

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg vil bare si at jeg skjønner godt lederens bemerkninger. Dette er teknisk veldig kompliserte ting, men jeg tror allikevel at vi har funnet en form å presentere det for utvalget på. Det har ikke vært mulig å finne noen bedre form enn dette, er jeg stygt redd for, hvor vi både har sammendrag, merknader og sakkyndige instansers merknader. Den praksisen vi har lagt oss på, nemlig at vi får et varsel på forhånd om de tingene komiteen ønsker spesielt å bore i, har vist seg å være en ganske fruktbar måte å arbeide på, for det er ikke lett å rykke frem bredt på alle områdene. Jeg skjønner lederens hjertesukk, men jeg tror vi har funnet formen.

Åslaug Haga (Sp): Jeg er enig i at noen bedre form på dette går det ikke an å få til.

Jeg har et spørsmål som jeg sjølsagt burde ha sendt skriftlig, men som jeg da ikke har rukket å gjøre. Det gjelder 301 L 0088 og 301 L 0098. Det står på side 10, og det går på svineproduksjon, som jeg formoder at dette forumet er vel bevandret i. Stortinget har nettopp behandlet Ot.prp. nr. 36 for 2001-2001, om lov om dyrevern, og spørsmålet mitt er for det første om dette direktivet går utover de punktene som ble behandlet i Ot.prp. nr. 36 om lov om dyrevern. Spørsmålet er om alt det som ligger i dette direktivet, er dekket i Ot.prp. nr. 36 og behandlingen av den.

Det andre går på om man har noen formening om hvilke kostnader gjennomføringen av dette direktivet betyr for norske svineprodusenter. Jeg vil bare legge til at når det gjelder behandlingen av Ot.prp. nr. 36, hadde vi en del innvendinger på punkter som også er dekket i dette direktivet, men det skal jeg ikke gå noe nærmere inn på. Spørsmålet mitt er altså om disse direktivene går utover innholdet i Ot.prp. nr. 36.

Fung. leder: Det virker sant å si svinaktig komplisert. Hvis utenriksministeren kan redegjøre så...

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg er ikke helt sikker på hva Haga spør om. Men en Ot.prp. ender jo opp i et lovvedtak. Slik jeg leser saken, og det tror jeg er riktig, er det som her kreves, forskriftsendring. Det betyr at forskriften skal holdes innenfor lovens rammer. Så jeg antar at i forhold til lovvedtak som er fattet, er det ikke noe som kreves, men det er behov for å endre forskrifter på dette punktet.

Når det gjelder kostnader, må jeg innrømme at det har jeg på ingen måte klart for meg.

Fung. leder: Et av punktene som er listet opp her under det første avsnittet i sammendraget, dreier seg jo om krav til at veterinær skal foreta kastrasjon på dyr. Det er vel noe Stortinget har tatt standpunkt til, og det riktige standpunkt.

Utenriksminister Jan Petersen: Dette kan Stortinget, det skal jeg love lederen.

Fung. leder: Jeg mener å huske at det var en ganske givende debatt.

Utenriksminister Jan Petersen: I det forrige storting.

Fung. leder: Det var da den nåværende næringsminister uttalte, hvis jeg ikke husker feil, at dette var en gledesdag for alle norske griser, og egentlig burde det ha vært helt fullt av dem på galleriet. Men siden det ikke var noen, fikk han tale til dem som var i salen i stedet – og det gjorde han.

Er det andre ting man ønsker å stille spørsmål til eller sette fingeren på når det gjelder de enkelte direktivene her?

Jeg oppfatter det da slik at man anser det som troverdig at de anbefalingene som er gitt om at det ikke er noen innvendinger fra norsk side, kan godkjennes av utvalget.

Utenriksministeren har anmodet om å få gi noen orienteringer om aktuelle saker. Det dreier seg bl.a. om en oppdatering når det gjelder

stålkonflikten, så vidt jeg har forstått, som jo er av betydelig interesse så langt.

Utenriksminister Jan Petersen: Det var en del saker som jeg på vanlig måte gjerne ville ha redegjort for. Den første dreier seg om GFU. Det har vært redegjort i EØS-utvalget for GFU-saken og kommisjonens klageskrift mot norske selskaper flere ganger tidligere, sist av olje- og energiministeren 18. juni i år. Som kjent innledet kommisjonen sommeren 2001 sak mot gassproduserende selskaper på norsk sokkel for påståtte brudd på konkurransereglene i forbindelse med salg av gass gjennom Gassforhandlingsutvalget. Norske myndigheter viste på sin side til at Gassforhandlingsutvalget var en myndighetspålagt ordning som var opprettet for ressursforvaltningsformål. På det tidspunkt da saksanlegget ble fremmet, hadde for øvrig norske myndigheter gjort det kjent at GFU ville bli nedlagt. Selskapene, i første rekke Hydro og Statoil, redegjorde for sin deltakelse i GFU i egne møter med kommisjonen.

Saken kunne i verste fall ha endt med store bøter til selskapene og krav om reforhandling av gamle gasskontrakter.

I tillegg var viktige prinsipper berørt. Vi fremholdt hele tiden overfor kommisjonen og EUs medlemsland at selskapene ikke kunne holdes ansvarlige for et myndighetspålagt institutt. Det var etter vår oppfatning derfor ikke en sak som burde behandles under konkurranseretten, men eventuelt et spørsmål om norske myndigheters etterlevelse av EØS-avtalen. Spørsmålet var derfor etter vårt syn en sak for ESA – ikke for kommisjonen. På denne bakgrunn bad vi kommisjonen om å sette saken til side.

I juli i år kunngjorde kommisjonen at saken var frafalt. Kommisjonen aksepterte at nedleggelsen av GFU i realiteten innebar at selskapene nå selger gassen på individuelt grunnlag.

Denne løsningen innebar dessuten at de rettslige argumenter som knyttet seg til saken, ikke ble satt på spissen.

Både norske myndigheter og selskapene er derfor tilfreds med dette utfallet.

Så til stålindustrien.

Jeg har tidligere redegjort for EUs tiltak for å beskytte sin stålindustri i EØS-utvalget 16. april, 21. mai og 18. juni i år.

Det er vår oppfatning at tiltakene er i strid med EØS-avtalen. Kommisjonen mener som kjent at tiltakene er i samsvar med EØS-

avtalen og WTO-avtalen. Jeg har tatt saken opp med kommissærene Patten og Lamy samt med det danske EU-formannskapet. Statsministeren tok saken opp i sin samtale med EU-formannskapet i juli. Norske synspunkter er dermed godt kjent i kommisjonen etter å ha vært fremført også på embetsnivå flere ganger i EØS-komiteen og på ekspertnivå. Kommisjonen har imidlertid ikke ønsket å unnta EØS/EFTA-landene.

EØS/EFTA-landene hadde 10. september i år konsultasjoner med kommisjonen om de praktiske konsekvensene av beskyttelsestiltakene. Fra norsk side arbeider vi for at utformingen av mer permanente tiltak blir til minst mulig skade for norske bedrifter og arbeidsplasser. Vi har holdt nær kontakt med industrien i dette arbeidet.

Det foreligger nå et forslag fra kommisjonen som medfører at de fleste norske produkter som var berørt av de midlertidige tiltak, dvs. eksport av stålprodukter til en verdi av ca. 1,4 milliarder kr, ikke lenger vil bli omfattet av tiltakene. Fortsatt berøres eksporten av tynne stålplater og båndstål til en verdi av 75 mill. kr. Imidlertid er kvoten som er foreslått, så generøs at det ikke synes å bli et problem.

Selv om flere medlemsland arbeider for å utvide antallet produktkategorier som rammes av tiltakene, synes det som om kommisjonen vil holde fast på det opprinnelige forslaget. Det forventes at kommisjonen fatter en beslutning den 25. september.

Fra å være tiltak som i betydelig grad ville berøre norsk industri, står vi etter en hektisk periode med kontakter på politisk nivå og på ekspertnivå tilsynelatende overfor praktiske løsninger der industrien ikke lenger berøres. Dette er selvsagt positivt. Samtidig har vi unnlatt å få satt på spissen ulik forståelse mellom EU- og EØS/EFTA-landene av hvilken adgang EU har til å treffe tiltak.

Så noen ord om laksesaken.

Lakseavtalen mellom norske myndigheter og kommisjonen samt prisavtalene mellom kommisjonen og lakseeksportørene var opprinnelig tidsbegrenset til henholdsvis 30. juni og 30. september 2002. Som nevnt på EØS-utvalgets møte den 18. juni i år, er myndighetsavtalen forlenget til 30. ds. for å falle sammen i tid med eksportørenes avtaler. Forlengelsen tar dessuten hensyn til at kommisjonen startet i februar en ny dumping- og subsidieundersøkelse av norsk laksenæring, og at denne ikke forventes å være avsluttet før i februar 2003.

Kommisjonen innledet i juli dumpingundersøkelser av Chile og Færøyene og gjennomfører disse parallelt med undersøkelsene rettet mot Norge. Det er ikke noen direkte kobling mellom sakene, men allikevel har kommisjonen meddelt at man ønsker å se de tre sakene i sammenheng.

Finske ørretoppdrettere har nylig levert til kommisjonen dumpinganklage mot norske ørreteksportører. Norsk ørreteksport til EU er liten, og tiltak rettet mot den anses ikke å være et stort problem. Imidlertid vil en klage kunne ha betydning for laksesaken, fordi den gir EU mulighet til å koble og eventuelt utvide tiltakene til å omfatte både laks og ørret. På bakgrunn av undersøkelser vinteren 2001-2002 av omgåelser av lakseavtalen har kommisjonen trukket tilbake prisavtalene for ti mindre norske eksportører. Dette har også skjedd flere ganger tidligere i lakseavtalens femårige historie.

Regjeringen har nylig besluttet å videreføre lakseavtalen frem til 28. februar 2003. Selv om en oppsigelse av avtalen bl.a. ville medført bortfall av den eksportavgiftsøkningen på 2,25 pst. som næringen må betale for laks til EU, var en oppsigelse i interimperioden ikke noe reelt alternativ og ville kunne svekket vår videre forhandlingsposisjon.

Kontakten med kommisjonen og EUs medlemsland fortsetter med sikte på å etablere best mulige rammevilkår for norsk lakseeksport til EU når den pågående undersøkelsen er avsluttet. Slik kontakt vil foregå både på politisk nivå og på embetsnivå. Det legges vekt på å videreføre et godt samarbeid med næringen.

Det vil i løpet av høsten bli utarbeidet forslag til tiltak for informasjon til organisasjoner og institusjoner i Brussel og i medlemslandene som kan øve innflytelse på utfallet av kommisjonens endelige forslag og utvikling av laksesaken på sikt.

Så noen ord om EU/EØS-utvidelsen.

Det er Regjeringens utgangspunkt at EUs utvidelse vil ha positive konsekvenser for Norge. Et større indre marked vil gi økt konkurranse, men skaper også nye muligheter. Det er enighet om at EU- og EØS-utvidelsen bør skje samtidig.

Etter utvidelsen vil det være EØS-avtalen, ikke EFTAs frihandelsavtaler, som regulerer fremtidig handel med Norge, også for eksport av fisk til de nye medlemslandene. Det er Regjeringens syn at EØS-utvidelsen ikke må skape nye handelsbarrierer mellom tidligere frihandelspartnere. Dette ble også fremholdt i statsministerens møte i Brussel med kommisjonspresident Prodi og kommissær Verheugen i forrige uke.

Kommisjonen har avvist at utvidelsen gir rett til noen form for kompensasjon for bortfall av frihandel og vil sannsynligvis foreslå et forhandlingsmandat for EØS-utvidelsen i samsvar med dette. Et slikt mandat må imidlertid godkjennes av medlemslandene, dvs. Rådet. Reelle forhandlinger vil først kunne komme i gang etter toppmøtet i København 12.-13. desember. Vi kan ikke se bort fra at spørsmålet da direkte eller

indirekte vil bli knyttet til krav om motytelser fra EU, bl.a. etablering av en ny finansieringsordning innenfor rammen av EØS.

Vi har tidligere gitt uttrykk for at Norge, og da sammen med de øvrige EØS/EFTA-landene, er innstilt på å bidra økonomisk innenfor en EØS-ramme, slik vi også gjør i dag. Vi ønsker en nær dialog med EU-siden om disse spørsmålene, særlig når det gjelder innretning og anvendelse av et økonomisk bidrag. Dette ble også omtalt i generelle vendinger i mine samtaler med utenrikskommisær Patten og EU-formannskapet i København i juli.

Et økonomisk bidrag bør etter vårt syn rettes inn mot de tiltak som tjener både kandidatlandenes, EUs, norske og de øvrige EØS/EFTA-landenes interesser. Spørsmålet om hvordan en ny finansieringsordning mest hensiktsmessig kan innrettes for å ivareta slike gjensidige interesser, må være gjenstand for en nærmere dialog mellom Norge og EØS/EFTA-landene, EU og kandidatlandene.

Jeg vil ikke legge skjul på at forhandlingene med EU kan bli vanskelige, særlig på fiskerisektoren.

Regjeringen vil i tiden fremover legge særlig vekt på kontakt med kommisjonen og sentrale EU-land, slik at våre synspunkter og interesser kommer klart frem.

EØS-utvalget vil bli holdt orientert om den videre fremdrift.

Fung. leder: Takk for det. Det var fire forskjellige saker i redegjørelsen. Jeg vil foreslå at vi tar dem skritt for skritt, og at vi tar de spørsmål og kommentarer som måtte være til den enkelte av disse fire sakene, i tur og orden.

Det var først GFU. Der forstår jeg at utviklingen nå ser ut til å gå i riktig retning, og at det ikke er alvorlige uløste problemer tilbake. Det er jo i så fall meget tilfredsstillende. Er det noen spørsmål eller kommentarer? – Det er det ikke.

Så var det stålsaken. Jeg oppfattet poenget i redegjørelsen slik at man ad pragmatisk vei for så vidt har løst de problemene som norsk stålindustri kunne ha kommet til å stå overfor, mens det prinsipielle spørsmålet er like ubesvart som før, nemlig at det er to forskjellige tolkninger av hva EØS-avtalen egentlig går ut på, og man må vel leve videre med at det er uavklart.

Haakon Blankenborg (A): Det er to prinsipielle sider av stålsaka. Det er forholdet til EU, og det er forholdet til USA. Det siste høyrer vel strengt teke ikkje innunder EØS-tolking, men ved ei passande anledning, som kanskje er ganske nær, bør ein kanskje vurdere å gi ei orientering også om utviklinga i forhold til USA og om Norges forhold til EU og den prosedyren som EU har i forhold til USA – om vi støttar den aktivt eller passivt. Kva vil vere Norges haldning? Vårt forhold til EU kan tilsynelatande kome inn i eit betre leie når dei praktiske sidene er ute av vegen. Så eg ber om ein kommentar på det nå, eller eventuelt seinare.

Christopher Stensaker (FrP): Jeg forstår det slik at de fleste sakene nå er løst, men det som gjenstår, er tynne stålplater og båndstål-problemet. Hva blir gjort for også å få med den biten i stålavtalen?

Fung. leder: Det er ikke flere som har bedt om ordet. Da er det kommentarer fra utenriksministerens side.

Utenriksminister Jan Petersen: For å ta det siste: Vår vurdering er at de kvotene som ble innført på det produktet Stensaker nevner, blir såpass svære at vi i praksis ikke vil ha noe problem, mens de andre varegruppene er unntatt, slik at det ikke er et noe problem at man i teorien kan nå et tak. Det betyr at denne saken egentlig er ute av verden så lenge man interesserer seg for selve det å kunne selge.

Men det prinsipielle spørsmålet, altså de argumentene EU opprinnelig brukte, har de for så vidt ikke gått tilbake på. De er jo skumle sett fra norsk synsvinkel. Siden dette er et lukket forum – hvert fall i et år fremover – så er det nok mitt inntrykk at problemet her ligger i at EU-systemet nok ikke er tilstrekkelig oppmerksom på EØS-avtalen i det daglige. Vår store utfordring fremover blir rett og slett å minne systemet på at EØS-avtalen foreligger. De som forhandlet den en gang i tiden, er jo selvfølgelig delvis på vei over i andre posisjoner, og jeg vet ikke hvor mange det er igjen i EU-systemet som var med på å forhandle denne avtalen. Det betyr også at den institusjonelle hukommelse ikke lenger er der. Og det er en kjempeutfordring for oss. Det som var poenget for oss, var å fortelle EU at vi mener at EØS-avtalen er så omfattende, og så omfattende av forpliktelser, at vi er en del av det indre marked. Den problemstillingen fikk vi aldri av denne grunn satt på spissen, men den kan jo komme til å dukke opp igjen. Det må vi bare være klar over.

Fung. leder: Dette siste har man bare hørt med lukkede ører!

Utenriksminister Jan Petersen: Ja, i et år fremover!

Fung. leder: Så var det lakseavtalen.

Haakon Blankenborg (A): Når det gjeld lakseavtalen, var det også nemnt eit anna spørsmål som iallfall ikkje eg var kjent med tidlegare, og som blir sagt å vere av mindre omfang økonomisk. Men eg reknar med at det eventuelt vil gjelde ein del norske bedrifter. Eg vil berre nemne det no, slik at ein eventuelt ved ei seinare anledning kan gi ein meir fyldig kommentar når det gjeld omfanget og kva dette eventuelt betyr. Eg har inga innvending til det som utanriksministeren seier om handlemåten, men i og med at ein bring inn om ikkje ei anna næring så ein annan del av næringa utan at vi veit omfanget, så ville det vere nyttig å få også det på bordet.

Utenriksminister Jan Petersen: Det skal vi selvfølgelig være innstilt på. Men jeg vil tro at det ikke bør skje før det fra EUs side varsles tiltak som gjør at det er noe å forholde seg til. Foreløpig er det bare en klage fra finske oppdrettere, og hvis ikke den fører til noe, regner jeg med at man ikke har behov for å komme tilbake. Men fører den til noe, skal vi selvfølgelig komme tilbake.

Fung. leder: Er det omfanget av produksjonen av oppdrettsørret som er vesentlig mindre, eller er det det banale faktum at ørret som regel har mindre omfang enn laks?

Utenriksminister Jan Petersen: Kanskje vi kan utlyse konkurranse?

Fung. leder: Men da har vi notert det, hvis den finske klagen fører til noe ytterligere tiltak fra EUs side, kommer vi tilbake til saken.

Den siste sak i redegjørelsen dreide seg om utvidelsesprosessen og de utfordringer vi står overfor i den sammenheng når det gjelder reforhandling av EØS-avtalen.

Haakon Blankenborg (A): Når det gjeld det eine punktet som var nemnt, dei instrumenta som Regjeringa har til rådighet i forhandlingane framover, har vi tidlegare også slutta oss til omtrent det same som utanriksministeren seier no. Eg vil berre understreke at også eventuell bruk av finansieringsmekanisme som eit kort i dei forhandlingane naturlegvis vil ha full støtte frå Arbeidarpartiet si side, og at ein så kjem tilbake til omfang og innretning. Eg la merke til at utanriksministeren også nemnde no at antakeleg, meint som om mogleg, også kandidatlandas syn på bruk av eventuell finansieringsmekanisme vil vere viktig. Det siste er eg veldig samd i. På den andre sida er vel det muligens eit forhandlingsteknisk problem å bringe kandidatlanda inn på eit tidleg tidspunkt i å få deira syn på bruk av ein finansieringsmekanisme. Det problemet får Utanriksdepartementet løyse sjølv. Men om så skjer, gir vi også full støtte til det. Så dette berre for å understreke at også dei økonomiske sidene, økonomiske instrumenta, bør kunne brukast fullt ut, utan at ein dermed lovar bort pengar på førehand.

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg vil bare nevne at vi har indikert vår vilje til å arbeide langs de linjene, men det er klart at det er grenser for hvor langt vi bør gå i å konkretisere dette før vi er rimelig sikre på å få noe igjen for det. Så vi får gå opp dette underveis, men dette er vel en del av dagsordenen jeg tror jeg kommer til å nevne forholdsvis ofte fremover, for nå begynner vi å nærme oss de tidspunktene hvor vi kommer inn i realitetshåndtering av dette.

Fung. leder: Jeg oppfatter det da dit hen at det er full oppslutning om den skisserte strategien som Regjeringen akter å legge til grunn i forbindelse med utvidelsesprosessen. – Det er det.

Da har vi gått gjennom de sakene som utenriksministeren redegjorde for.

S a k n r . 2

Eventuelt

Fung. leder: Ingen har bedt om ordet under Eventuelt. Da har vi gjort det som gjøres skulle, og kan gå fra hverandre i like god orden som vi kom.

Møtet hevet kl. 16.05.